

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2802

Vragen van het lid **Baay-Timmerman** (50PLUS/Baay-Timmerman) aan de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over *het artikel «Brabantse gemeenten zitten financieel aan de grond»* (ingezonden 12 augustus 2014).

Antwoord van Minister **Plasterk** (Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties), mede namens de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (ontvangen 29 augustus 2014).

Vraag 1

Kent u het artikel «Brabantse gemeenten zitten financieel aan de grond»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Hoe oordeelt u over het rapport van de provincie Noord-Brabant waaruit blijkt dat ruim de helft van de Noord-Brabantse gemeenten in een financieel slechte positie verkeren? Kunt u uw antwoord toelichten?

Antwoord 2

In de eerste plaats wil ik constateren dat het artikel in het Eindhovens Dagblad (ED) citeert uit een brief aan uw Kamer (20 mei 2014, Kamerstuk 33750-B-14) waarin op hoofdlijnen een weergave staat wat het resultaat is van financieel toezicht van Rijk op provincies en van provincies op gemeenten. Volledigheidshalve verwijs ik hierbij tevens naar de brief van 20 december 2013 (Kamerstuk 27 581-47) over de onderzoeksrapportage waar ook in het artikel naar wordt verwezen en het verslag van het AO-ruimte van 16 april 2014.

De genoemde citaten van «somber beeld» en «stevige ombuigingsmaatregelen», geven de mening weer van de gezamenlijke provinciale toezichhouders. In de brief aan uw Kamer heb ik in algemene zin mijn reactie verwoord op de bevindingen van de verzamelde toezichhouders. In mijn reactie in de brief van 20 mei heb ik ook mijn vertrouwen uitgesproken in de gemeenteraden en gemeentebesturen. Daarbij heb ik uw Kamer ook gemeld dat uit de onderzoe-

¹ <http://www.ed.nl/regio/eindhoven/brabantse-gemeenten-zitten-financieel-aan-de-grond-1.4481808>

ken naar de financiële gevolgen van de economische crisis op de grondexploitatie mij ook is gebleken, dat het overgrote deel van de gemeenten in staat is de gevolgen zelf op te vangen.

In de tweede plaats wil ik nader ingaan op uw vraag over het onderdeel van de provincie Noord-Brabant, zoals die als bijlage bij mijn brief aan uw Kamer indertijd is opgenomen.

Naar mijn mening is de analyse van de provincie niet zo negatief als uit uw vraagstelling zou blijken. In de eerste plaats constateren zij dat voor 2014, 62 van de 67 gemeenten een structureel en reëel sluitende begroting hebben. Er wordt echter ook geconstateerd dat 39 van de 62 gemeenten niet de laatste jaarschijf van de meerjarenraming structureel en reëel sluitend hebben. Naar de mening van de provincie spelen de gemeenteraadsverkiezingen 2014 hier een rol. De toenmalige gemeenteraden willen naar het oordeel van de provincie «niet over het graf heen regeren», en «oplossingen om de meerjarenramingen weer sluitend te krijgen laat men veelal over aan de nieuw gekozen raad». Daarnaast worden ook nog andere lopende acties bij gemeenten geschetst die er toe moeten bijdragen – daar waar dat niet het geval is- de begroting weer sluitend te krijgen.

Deze conclusie is in het licht van de huidige economische situatie en de gevolgen daarvan voor de financiën van de rijksoverheid en de medeoverheden, ook niet bevreedend.

Maar het zegt naar mijn mening niet dat de gemeenten niet in staat zullen zijn weer een structureel sluitende begroting vast te stellen. Uit de artikelen van het ED blijkt ook dat de verantwoordelijke gedeputeerde voor het financieel toezicht van de provincie Noord-Brabant, verwacht dat veel gemeenten uiteindelijk een sluitende begroting zullen presenteren.

Vraag 3, 4 en 5

Bent u het ermee eens dat het in een gemeente in financiële nood simpelweg onmogelijk is de beloofde zachte landing te realiseren? Kunt u uw antwoord toelichten?

Bent u het ermee eens dat het onacceptabel en ontoelaatbaar is dat meer dan de helft van de gemeenten in Noord-Brabant in financiële nood verkeert, terwijl zij per 2015 vele extra taken (Wmo, Jeugdzorg en de Participatiewet) toebedeeld krijgen? Kunt u uw antwoord toelichten?

Hoe garandeert u dat in een dergelijke situatie de beschikbaarheid en kwaliteit van zorg en ondersteuning aan kwetsbare burgers niet in gevaar komt? Kunt u uw antwoord toelichten?

Antwoord 3, 4 5

De vragen 3, 4 en 5 richten zich expliciet op de aanstaande decentralisaties in het sociaal domein. Allereerst wil ik benadrukken dat voorop staat dat degenen die ondersteuning, zorg en jeugdhulp nodig hebben, dit ook moeten krijgen. Vanaf 2015 krijgen gemeenten op grond van de Wmo 2015, de Jeugdwet en de Participatiewet nieuwe verantwoordelijkheden en een bijbehorend nieuw budget. Bij de invulling van hun taken krijgen gemeenten de beleidsruimte om eigen keuzes te maken binnen het sociaal domein waardoor maatwerk mogelijk is en de zorg en ondersteuning efficiënter kan worden georganiseerd. Daarbij geldt dat met het Zorgakkoord 2013, het VNG akkoord 2013 en het Begrotingsakkoord 2014 extra middelen beschikbaar zijn gesteld waardoor een zachte landing en een goede uitvoering van nieuwe taken mogelijk is. Bovendien heeft de Staatssecretaris van SZW met de VNG besloten tot een overgangsregeling voor de eerste drie jaren om de herverdeelde effecten van het Inkomensdeel te verzachten.

Gemeenten krijgen vanaf 2015 met de Wmo 2015, de Jeugdwet en de Participatiewet instrumenten in handen om hun taken kwalitatief goed uit te voeren binnen het beschikbare budget. Het kabinet monitort de uitgaven van gemeenten aan het sociaal domein via het informatiesysteem Informatie voor Derden. Vanuit de systeemverantwoordelijkheid krijgt het kabinet inzicht in hoeverre de doelen in het sociaal domein en de bijbehorende gewenste maatschappelijke effecten worden behaald. De vakministers zijn aanspreekbaar op het borgen van de publieke belangen voor zover gerelateerd aan de stelsels. Indien de stelsels niet leiden tot de gewenste maatschappelijke effecten, is dit aanleiding om onderzoek te doen naar de oorzaken hiervan en te bezien welke maatregelen nodig zijn om tot de gewenste maatschappelijke effecten te komen.

Voorts geldt het in ons land bestaande stelsel van interbestuurlijk toezicht, als neergelegd in de Wet revitalisering generiek toezicht, dat voorziet in een evenwichtig instrumentarium dat het mogelijk maakt op te treden tegen situaties waarin de gemeente de wettelijke medebewindstaken niet naar behoren uitvoert en waarbij aan de hand van de zogenaamde interventieladder met in zwaarte oplopende stappen kan worden opgetreden. In het algemeen zal toepassing van deze middelen leiden tot een situatie die met de bedoeling van de wet in overeenstemming is. In het uiterste geval kan een verordening wegens strijd met het recht worden vernietigd.

De conclusie dat meer dan de helft van de gemeenten in Noord-Brabant in financiële nood verkeert, wordt, naar mijn mening, in de eerder genoemde bijlage niet door de provincie Noord-Brabant getrokken. Wel zullen deze gemeenten de komende jaren nog een inspanning moeten verrichten om een structureel en reëel sluitende begroting vast te kunnen stellen.

Het is, zoals ook al gesteld in bovenstaande antwoorden, aan de gemeente zelf om zo nodig binnen de gemeentebegroting te herprioriteren. Tevens worden gemeenten aangeraden om regionaal samen te werken bij de inkoop van zorgtaken waarbij de financiële risico's regionaal verevend kunnen worden. Op deze wijze kunnen eventuele financiële schommelingen worden opgevangen.

Vraag 6

Kunt u de actuele financiële situatie van de overige gemeenten weergeven? Hoe vaak treedt een dergelijke ontoelaatbare situatie als in Noord-Brabant op? Kunt u hier een toelichting bij geven?

Antwoord 6

Voor 2014 zijn 9 gemeenten in heel Nederland onder zogenaamd preventief financieel toezicht geplaatst, vanwege een niet structureel sluitende begroting. Daaronder ook de twee Brabantse gemeenten die zijn genoemd in de artikelen. Bij brief van 10 januari 2014 (Kamerstuk 27 581, nr. 48) heb ik u hierover reeds geïnformeerd.

De begrotingen 2015 zullen eind van dit jaar onderwerp van beoordeling zijn van de provinciale financiële toezichthouders. Naast de eigen verantwoordelijkheid van de gemeenteraad en college, hebben ook de provinciale financiële toezichthouders een rol om te voorkomen, dat een gemeente in dusdanige financiële nood komt te verkeren, dat een beroep gedaan moet worden op middelen van de collectiviteit van de gemeenten (artikel 12 van de Financiële-verhoudingswet).

Op basis van de begrotingen zullen zij tot een oordeel komen over welke gemeenten vanwege een niet structureel sluitende begroting, in 2015 onder preventief financieel toezicht dienen komen te staan. Zodra die verzamelde informatie mij bekend is, zal ik u zoals gebruikelijk daarover informeren.

Vraag 7

Welke acties gaat u ondernemen om verdere escalatie van deze situatie te voorkomen?

Antwoord 7

Specifiek op het gebied van de aanstaande decentralisaties geldt dat er vanaf 1 september 2014 een Transitiecommissie Sociaal Domein (TSD) wordt ingericht. Deze commissie gaat een vinger aan de pols houden over de decentralisaties in het sociaal domein en heeft de opdracht te signaleren of gemeenten de noodzakelijke bestuurlijke, organisatorische en financiële maatregelen hebben getroffen en in staat zijn de decentralisaties in samenhang uit te voeren.

De TSD richt zich specifiek op die gemeenten waar de ontwikkelingen achterblijven en het realiseren van voortgang en een goede uitvoering van de decentralisaties onder druk komt te staan. Mocht er aanleiding toe zijn zal de transitiecommissie de betreffende gemeente, dan wel het kabinet, adviseren tot maatregelen.